

Veřejný majetek

Teze k tématu veřejný majetek v právu a ve společnosti

1. Ekonomický základ veřejné správy

- Vysoký praktický význam pro realizaci veřejné správy (v určité míře nezbytnost); v případě samosprávy faktickou podmínkou vzniku (proto také před 1989 vzniknout nemohla)
- Pro ekonomický základ (subjektu veřejné správy) rozhodující *majetek + rozpočet*
- Problematika má své ústavněprávní souvislosti

2. Pojem a podstata veřejného užívání a veřejného vlastnictví

- Klíčovým pojmem = *tzv. veřejné vlastnictví*, jeho subjekt = subjekt veřejné povahy
- Za takový subjekt lze považovat zejména stát, územní samosprávný celek, subjekt zájmové samosprávy, jinou veřejnoprávní korporace, samostatný veřejný ústav či veřejný fond
- Typicky tedy jde o subjekt veřejné správy jako tzv. právnickou osobu veřejného práva, resp. obecně „veřejný subjekt“ (avšak tento subjekt nemusí být vždy vlastnický způsobilý, viz např. příspěvkové organizace)
- Veřejné vlastnictví ale nelze ztotožňovat s vlastnictvím ve veřejnoprávním smyslu
- Základ teorie = soukromé právo, veřejné právo ale má své místo v podobě určitých veřejnoprávních omezení či institutů
- Předmětem veřejná věc jakožto věc určená veřejným účelům (nikoli konstantní pojem, tzn. proměny v čase)
- Jde o *smíšený institut*, kdy se na veřejnou věc hledí v podstatě jako na obvyklý předmět vlastnického práva („soukromého“), ale omezený veřejným účelem
- Případně se (naopak) až absolutizuje veřejné určení takové věci a v důsledku toho bagatelizuje vlastnické právo konkrétního vlastníka (souvisí se „socializačními“ a „liberalizačními“ tendencemi ve společnosti)

3. Pojem a zdroje veřejného majetku

- Základní dělení veřejných věcí:
 - finanční (či fiskální) majetek (důležitý svou kapitálovou hodnotou nebo výnosem)
 - majetek správní (sloužící přímo úkolům veřejné správy, např. kancelářské budovy, služební vozidla, inventář apod.)
 - věci v obecném užívání či také tzv. *veřejné statky* [např. obecné (ze zákona) a zvláštní (na povolení) užívání pozemních komunikací]
- Veřejná věc jakožto předmět ovlivňuje obsah veřejného vlastnictví (rozsah a povahu oprávnění a právních povinností)
- Někdy bude veřejnoprávní úprava příslušného druhu veřejné věci komplementem úpravy soukromoprávní, zatímco jindy tomu bude do značné míry naopak
- Základní zásady ve spojitosti s veřejným majetkem:
 - subjektu veřejné správy *nelze upřít právo na žádný druh majetku*
 - subjekty veřejné správy využívají svůj majetek zejména *k zajišťování svých funkcí a úkolů* (příčemž by měl být respektován veřejný zájem)
 - majetek subjektu veřejné správy musí mít odpovídající *rozsah, druh a kvalitu* (k zajišťování viz výše)
- *Výhradní majetek* jakožto majetek pouze ve vlastnictví státu a jiných „veřejných subjektů“ (viz. čl. 11 odst. 2 Listiny základních práv a svobod); prozatím zákonně neupraven
- Od veřejného majetku nelze oddělit problematiku *závazků, resp. dluhů* (závazky z činnosti subjektů veřejné správy či související s jejich majetkem)

4. Nabývání veřejného majetku

(následující body budou podrobně rozebrány v rámci témat majetku státu a územních samosprávných celků)

- S problematikou veřejného majetku úzce souvisí otázky nabývání, hospodaření a nakládání s veřejným majetkem
- Subjekt veřejné správy přirozenou cestou o svůj majetek přichází, musí ho tedy doplňovat, *nabývat* k němu vlastnické právo
 - Podstatná hlediska účelnosti, hospodárnosti a efektivnosti
 - I v případě veřejných subjektů nejčastěji *smlouvou*, která zakládá závazkový právní vztah (v režimu příslušného obecného soukromoprávního předpisu, případně režimu zvláštního právního předpisu); pro toto nabývání lze také vysledovat určitá (obvykle dílčí) „veřejnoprávní“ pravidla a omezení
 - Vedle toho však také mimosmluvní nabývání jako tzv. *jiné nabývání*, kdy zejména jde o nabývání zákonem (zákon sám je „nabývacím titulem“), nabývání na základě zákona

(zákon tady upravuje situace a podmínky, za nichž veřejný subjekt může, resp. musí majetek nabýt), nabývání děděním ze závěti a nabývání rozhodnutím příslušného orgánu

5. Hospodaření s veřejným majetkem

- Při výkonu vlastnického práva (a jiných majetkových práv) subjektem veřejné správy jde v zásadě o držbu, užívání a z části požívání majetku, neboli (souhrnně vyjádřeno) o *hospodaření* s tímto majetkem
 - Při hospodaření s majetkem se uplatňují (v případě státu a územních samosprávných celků) určité *základní povinnosti při hospodaření*, mezi které lze zařadit zejména:
 - povinnost využívat majetek účelně a hospodárně v souladu se zájmy, funkcemi a úkoly pro daný veřejný subjekt
 - povinnost vést majetek v evidenci
 - povinnost pečovat o zachování a rozvoj majetku
 - povinnost chránit majetek před neoprávněnými zásahy
 - povinnost trvale sledovat, zda dlužníci včas a řádně plní své závazky
 - povinnost rozhodnout o nepotřebnosti majetku a naložit s nepotřebným majetkem způsoby a za podmínek stanovených právními předpisy
 - povinnost neručit za závazky jiných osob
 - Za specifické kategorie hospodaření pak lze označit jednak *finanční hospodaření* či např. také tzv. *prozatímní hospodaření s majetkem státu*

2. Nakládání s veřejným majetkem

- A dále jde při výkonu vlastnického práva (a jiných majetkových práv) subjektem veřejné správy o činění právních dispozic s tímto majetkem, neboli *nakládání* s ním (společně s výše uvedeným hospodařením s veřejným majetkem také společně jakožto *hospodaření v širším smyslu*)
 - Současný model nakládání s majetkem je v principu založen na soukromoprávních jednáních (typicky smlouvě) a určitém veřejnoprávním ovlivňování vůle nakládajícího
 - V případě nakládání s majetkem lze rozlišovat zejména mezi „*nakládáním běžným*“ a „*nakládáním jinými způsoby*“
 - Za prvně uvedené lze považovat nakládání v podobě převodu vlastnictví k věci (zcizení) či přenechání majetku do (dočasného) užívání jinou osobou
 - Za „*nakládání jinými způsoby*“ pak lze považovat různé případy od určitých podmínek či omezení při uzavírání některých druhů smluv, jakož i o některých dalších omezeních týkajících se nakládání s majetkem až nakládání s majetkem při účasti veřejných subjektů v jiných právnických osobách a sdruženích (společnostech)

6. Odpovědnost a kontrola při hospodaření a nakládání s veřejným majetkem

- Odpovědnost lze rozdělit na odpovědnost *za porušení povinnosti při hospodaření* s tímto majetkem a na odpovědnost *za škodu, která na tomto majetku vznikne*
- Pro řádné a efektivní hospodaření, resp. jeho ochranu, má *zásadní význam kontrola* dodržování povinností při hospodaření a nakládání s veřejným majetkem
 - Předmět kontroly zde představuje výše zmíněné dodržování povinností v souvislosti s majetkem veřejného subjektu a měla by být zaměřena na povinnosti, které jsou stanoveny jak v právních předpisech, tak v předpisech vnitřních (organizačních); konečně předmětem kontroly by měla být rovněž sama kontrolní činnost, resp. její provádění
 - Provádění kontrolní činnosti je v zásadě věcí kontrolních orgánů a kontrolních útvarů daného veřejného subjektu; pokud jde o samotný proces provádění kontrolní činnosti (kontrolní metody či postupy a vzájemné vztahy kontrolních orgánů a kontrolovaných) lze obecně odkázat především na právní předpisy specializované na tuto problematiku (relevantní mohou být ale také takto „orientované“ vnitřní předpisy)
 - Vedle načrtnuté klasické „majetkoprávní“ kontroly lze upozornit také na obecnější kontrolní mechanismy jako je např. kontrola občany

STUDIJNÍ PRAMENY

Obecná studijní literatura

- HAVLAN, Petr. *Veřejný majetek*. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2011, 169 s. ISBN 9788021056060.
- dále viz osnova předmětu

